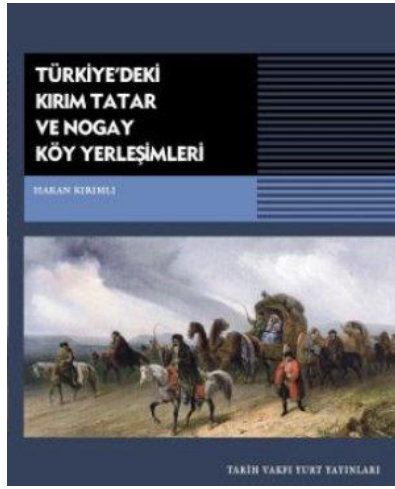

Kırımlı, Hakan 2012, *Türkiye'deki Kırım Tatar ve Nogay Köy Yerleşimleri*, Ankara: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 654 s., ISBN: 978-975-333-283.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde kitlesel halde Anadolu'ya göç etmek zorunda kalan Kırım Tatarları ve Nogaylar, günümüzde kimi köylerde toplu, kimi büyük şehirlerde ise dağınık olarak yaşamaktadırlar. Yaklaşık olarak hangi tarihlerde göçtükleri daha kesin bilgilere dayalı olmakla birlikte sayısal olarak kesin bir şey söylenememektedir. Yola sayıca kalabalık gruplar halinde çıkmış olsalar da zorlu göç koşulları nedeni ile varış noktalarına daha küçük gruplar olarak ulaşmışlar. Bazı gruplar ise göçün bütün zorluklarını aşmış ancak, yerleştirildikleri bölgelerin şartlarına uyum sağlayamamışlar, bir türlü. Oradan oraya göçerken, dağılmışlar kimi zaman. Bazen de anavatan özlemine yenik düşmüş ve dönüş yolunda erimişler.

Türkiye'ye farklı yerlerden ve birkaç asra uzanan dalgalar halinde gelen Kırım Tatarları ile Nogayların günümüz durumları tabii ki ilk zamanlardan çok farklı. Artık, tamamen benimsedikleri köyleri, işleri, sosyal hayatları var. Çoğu buldukları ortam ve koşullardan memnun. Ancak geçtiğimiz yıla kadar kendilerine çok daha yakın buldukları soydaşları hakkında kesin bilgiye sahip değillerdi. Türkiye'nin neresinde, hangi koşullarda, ne kadar Kırım Tatarı veya Nogay yaşadığını tam olarak bilemiyorlardı. Yalnızca onlar değil kimse bilmiyordu.

Türkiye'de nerede, ne kadar Tatar ve Nogay yaşadığı ile ilgili araştırmalardan biri Polonyalı Türkolog Henryk Jankowski'ye aittir. Araştırmacı 1997 ve 1988 yıllarında aralıklarla yaptığı saha çalışması raporlarını daha sonra bir makale halinde yayımlamıştır. Daha çok Konya, Ankara ve Eskişehir civarındaki köylere dayalı bu çalışma ile kısmi de olsa Türkiye'de yaşayan tatar ve Nogayların kimi sayısal değerleri ortaya konmuştur.

Konu ile ilgili çok daha kapsamlı ve ayrıntılı çalışma ise, Jankowski'nin tespit ettiği bölgeler de dahil tüm Türkiye'yi kapsayacak biçimde Hakan Kırımlı tarafından yapılmıştır. Uzun bir zamana yayılmış olan alan araştırmasına dayalı bu çalışma verileri, 2012 yılında *Türkiye'deki Kırım Tatar ve Nogay Köy Yerleşimleri* adlı bir kitapta toplanmıştır. 654 sayfa olan kitapta yalnızca günümüz bilgilerine değil, tarihsel süreçteki gelişmelere de yer verilmiştir. Türkiye'de Kırım Tatarı ve Nogay varlığı konusunu rivayetlerden, bilim ve gerçeklik düzlemine taşıyan bu kitap yerleşim yerleri, kültürel özellikleri,

demografik yapıları gibi önemli kimi bilgiler dışında Tatar ve Nogay kimliği üzerine tartışmalara yer vermesi ile de ilgi çekici bir eser.

Birbirine kültürel ve dilsel özellikleri bakımından çok yakın iki topluluk olan Kırım Tatarları ile Nogaylar'ı tanımlayıcı karakteristikler aslında tarihi süreçlerde olduğu gibi günümüzde de iç içe bir görünüm arz ediyor. İşte bu duruma Kırımlı da kitabında yer veriyor ve hangi topluluğun nasıl tanımlanması gerektiği ile ilgili ipuçları veriyor.

Kitap, giriş niteliğindeki birkaç bölümden sonra, *Türkiye'deki Kırım Tatar ve Nogay Köy Yerleşimleri* ile *Türkiye'de Kırım Tatar ve Nogayların Yaşadığı Köyler* başlıklı asıl iki bölümden oluşuyor¹. Kırım Tatarları ve Nogayların Türkiye'deki ilk yerleşim yerleri, zaman içindeki hareketlilik, köy isimleri ve bu isimlerin zamanla değiştirilmesi, köylerin demografik ve kültürel yapıları vb. birçok husus ayrıntılı olarak irdeleniyor.

Günümüzde Kırım Tatarları ve Nogaylar, Türkiye dışında ana kitle Kafkasya'da olmak üzere Ukrayna, Romanya, Rusya, dağınık olarak bazı Avrupa ülkeleri ile Orta Asya Türk Cumhuriyetleri'nde de yaşamaktadırlar. *Türkiye'deki Kırım Tatar ve Nogay Köy Yerleşimleri* kitabı ile Türkiye'de bulunanların yerleşim bölgeleri ve nüfus dağılımları ciddi bir araştırma sonucu olarak sunulmuştur. Diğer ülkeler için yapılacak bu tür çalışmalarla, günümüz Kırım Tatar ve Nogay varlığı kesin biçimde ortaya konacaktır. Bahse konu kitap, bu tür çalışmalar için iyi bir örnek olmuştur.

¹ Kitabın daha kapsamlı bir tanıtımı için bkz., Işıl Işıktaş Sava (2012), Hakan Kırımlı (2012), Türkiye'deki Kırım Tatar ve Nogay Köy yerleşimleri, Ankara, 654 s. *Gazi Türkiyat, Güz: 11*, s.252-256.